

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในการเลี้ยงโคขุนโดยเกษตรกรใน
จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นายณัฐพร ไกล่ชิด

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รศ. กสิน ศรีมงคล

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รศ. ราไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รศ.ดร. โชค มิเกล็ด

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในการเลี้ยงโคขุนของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาในการเลี้ยงโคขุน โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม สัมภาษณ์ครัวเรือนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนในเขตพื้นที่อำเภอดอยหล่อ อำเภอแม่แตง อำเภอแม่ริม และอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 90 ครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีความยั่งยืนในการเลี้ยงโคขุนแบบมีเงื่อนไข (ร้อยละ 98.9) รายละเอียดของประเด็นความยั่งยืนและไม่ยั่งยืนในระดับครัวเรือนจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ความยั่งยืนในระดับกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์ที่ช่วยให้มองเห็นภาพรวมได้ดีกว่า เมื่อพิจารณาความยั่งยืนในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคขุนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าประเด็นที่เกษตรกรควรให้ความสนใจและแก้ไขก่อนเพื่อให้เกิดระดับความยั่งยืนที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต จัดว่ามีความยั่งยืนต่ำสุด คือประเด็นการใช้ประโยชน์จากมูลโคและของเสียในฟาร์ม (ดัชนีชี้วัดความยั่งยืน 33.3) รองลงมาคือ ประเด็นวิธีการจัดเก็บมูลโคและของเสียในฟาร์ม (ดัชนีชี้วัดความยั่งยืน 38.5) ส่วนประเด็นที่แสดงถึงความยั่งยืน

ของการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคขุน ซึ่งเกษตรกรควรรักษาระดับมาตรฐานให้คงอยู่ จัดว่าเป็นประเด็นที่มีความยั่งยืนสูงสุด คือประเด็นการจัดเก็บมูลโคและของเสียในฟาร์ม (ดัชนีชี้วัดความยั่งยืน 97.4) รองลงมาคือ ประเด็นการจัดการเมื่อเกิดปัญหาโคป่วย (ดัชนีชี้วัดความยั่งยืน 96.3)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม กับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคขุนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าทดสอบสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ผลการศึกษาพบว่า จำนวนเงินกู้ยืมในการเลี้ยงโคขุน มีความสัมพันธ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคขุน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 เช่นเดียวกันกับปัจจัยการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงโคขุนของเกษตรกร และการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคขุน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนในประเด็นของปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงโคขุน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการขาดแคลนพื้นที่เลี้ยงโค (ร้อยละ 32.2) และด้านโรคและสุขภาพสัตว์ (ร้อยละ 13.3) แนวทางแก้ไขของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่ประสบปัญหาด้านการขาดแคลนพื้นที่เลี้ยงโค พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ทำการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีนาโคไปเลี้ยงยังพื้นที่สาธารณะ (ร้อยละ 69) ด้านโรคและสุขภาพสัตว์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้แก้ปัญหาด้วยการติดต่อปศุสัตว์ อาสาในพื้นที่ เจ้าหน้าที่สัตวบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาช่วยเหลือ (ร้อยละ 58.4)